

Stockholm 2020-10-07

PM Pakt mot gängen

34 liberala förslag om att förebygga och bekämpa en eskalering av våldet i svenska samhället

Trots ökade resurser och skärpta straff konstaterar polisen att de kriminella miljöerna växer. Även om Sverige i grunden är ett tryggt land så kommer det grova våldet fortsätta eskalera om inte samhället sätter in åtgärder. Vi presenterar här 34 brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser - från en tryggare kunskapsskola till högre straff för livsstilskriminella.

Varningssignalerna har funnits i många år. Redan 2004 presenterade Liberalerna den första "Utanförskapetets karta" som beskrev faktorer bakom att vissa bostadsområden hamnat i en mycket negativ utveckling. År 2010 lade Carin Götblad fram en statlig utredning som varnade för att 5 000 barn och unga riskerar att rekryteras in i kriminella gäng. Sedan dess har det gått tio år där inte tillräckligt mycket har gjorts, och dessa unga är nu vuxna samtidigt som en ny generation unga är i riskzonen. Facit är den våldsutveckling, utsatthet och otrygghet som polisen larmar om.

Det åtgärdspaket som regeringen presenterade förra hösten innehöll bra förslag, men var inte tillräckligt och har tagit för lång tid att implementera. Liberalerna har samarbetat med regeringen och C för att öka resurserna till rättsväsendet, inte minst till fler poliser. Samtidigt menar vi att det kommer att krävas omfattande insatser och resurser i många år framöver för att på riktigt vända utvecklingen.

Dessa 34 punkter är delar i en liberal rättspolitik som syftar till att öka tryggheten och friheten genom att stoppa en eskalering av våldet och att stoppa rekryteringen av barn och unga. Framförallt måste samhället direkt konfrontera förövarna, oavsett om det är kriminella gäng, klaner eller familjer som utövar våld och förtryck. Alla som idag drabbas av våld och otrygghet ska känna att samhället reagerar på situationen och att brottsoffer får det stöd och skydd de har rätt till. Alla barn och unga i farozonen ska tidigt bli sedda, fångas upp och ges stöd.

För oss i Liberalerna är det självklart att det behövs en helhetssyn. Det behövs tidigare sociala insatser och det behövs skarpare brottsbekämpning. Repressiva insatser som fler poliser, skärpta straff och nya verktyg för polis och åklagare behöver hänga ihop med en historisk satsning på förebyggande och sociala insatser. Socialtjänsten måste få helt nya verktyg att agera tidigt. Och för barn i riskzonen finns ingen viktigare skyddsfaktor än en fungerande skolgång där skolan erbjuder en trygg miljö och där varje barn får de kunskaper som behövs. Sverige måste åter bli känt som möjligheternas land, inte som en plats för gängrelaterade avrättningar och annat brutalt våld.

Utvecklingen vänds inte av en enskild aktör – varken polis, skola, socialtjänst, civilsamhället eller föräldrar – utan det krävs en gemensam kraftsamling. Hela samhället måste agera för att återta kontrollen över områden som gängen kontrollerar och lagföra dem som begår brott. Det är enbart genom handlingskraft vi skapar trygghet och ett Sverige som blir möjligheternas land för alla.

Det samlade arbetet är en pakt mot gängen, som ska rusta samhället så att det genomsyras av frihet, trygghet och möjligheter för alla. Det är ett Sverige som står på brottsoffrens sida. Ett Sverige utan utsatta områden när vi befinner oss vid år 2030.

Barn och unga ska inte rekryteras in i kriminalitet

Tusentals svenska barn och unga förlorar sina framtidsmöjligheter genom att dras in i brottets bana. Varningslamporna har ofta lyst sedan länge. Många av dem växer upp i familjer där föräldrarna inte har förmågan att ge barnen omsorg eller trygga dem mot våld och övergrepp. Föräldrar, äldre syskon och andra vuxna som själva är indragna i kriminell verksamhet är en del av alltför många barns verklighet. När dessa barn misslyckas i skolan erbjuder de kriminella gängen en alternativ arbetsmarknad.

Socialtjänsten behöver få ytterligare mandat och verktyg för att ingripa tidigt och ibland kraftfullt för att få barn och unga på rätt väg i livet. En trygg skola som erbjuder studiero, kunskap och stöd till alla elever är avgörande. När ett barn eller en ung person begår brott måste rättsväsendet agera snabbt.

SOCIALTJÄNST OCH SKOLA

- 1. Socialtjänsten måste ges ansvar att stötta skolgången**
- 2. Skolor ska alltid anmäla brott**
- 3. Inför 24-timmarsgaranti i socialtjänsten**
- 4. Ge socialtjänsten starkare redskap – mellantvång mot fler unga och vårdnadshavare**
- 5. LVU ska användas oftare för att skydda barn som befinner sig i kriminella miljöer**

6. Gör orosanmälningar när vårdnadshavare anhålls för våldsbrott

RÄTTSVÄSENDET

7. Lätta upp sekretessen mellan polis och socialtjänst i ungdomsärenden
8. Unga som grips ska inte direkt ut på gatan
9. Ungdomsdomstolar – snabba och tydliga reaktioner när unga begår brott
10. Avskaffa ungdomsrabatten för myndiga som begår grova brott
11. Kriminalvården ska ta större ansvar för unga som begått allvarlig brottslighet
12. Stärk kvalitet och säkerhet på ungdomshem

Effektivare verktyg mot gängkriminaliteten

Sverige är ett fantastiskt land i framkant på många områden. Men samhället utmanas på allvar av gängkriminalitet, skjutningar och välfärdsfusk. Våld och kriminalitet ska konfronteras tidigt med rättsstatens fulla kraft. Det är en förutsättning för att människor ska kunna leva fria och trygga liv. Det behövs omfattande insatser där polisens arbete hänger ihop med arbetet i skolan, socialtjänsten och en integrationspolitik för jobb.

EFFEKTIVARE VERKTYG FÖR BROTTSBEKÄMPNING

13. Fler poliser med bättre villkor
14. Öka möjligheten att ta kriminellas tillgångar
15. Meddelanden mellan släktingar ska kunna användas som bevis
16. Reformera omedelbarhetsprincipen i domstol
17. Tillåt fler provokativa metoder i brottsutredningar
18. Enklare att införa kamerabevakning
19. Hemliga tvångsmedel ska knytas till person inte nummer eller adress
20. Inför vistelseförbud
21. Ge polisen bättre redskap att agera mot aggressiva folksamlingar

22. Försvara rörelsefriheten – inga vägspärrar på våra gator

23. Fler kontaktförbud för den som är åtalad för brott

24. Ökad trygghet för vittnen och brottsoffer i domstolar

25. Bekämpa utnyttjandet av välfärdssystemen

EFFEKTIVARE OCH SKÄRPTA STRAFF

26. Skärp straffen för livsstilskriminella

27. Avskaffa dagens mängdrabatt

28. Skärp straffen för rån

29. Övergrepp i rättssak ska ha strängare straffskala

30. Höj minimistrafvet för grovt våld mot tjänsteman

31. Vandelsprövning vid anmälan om medborgarskap

32. Kriminalisera rymning

33. Reformera vapenlagstiftningen

34. Skärp knivlagen

Barn och unga ska inte rekryteras in i kriminalitet

SOCIALTJÄNST OCH SKOLA

1. Socialtjänsten måste ges ansvar att stötta skolgången

Vi behöver en socialtjänstlag som ger socialtjänsten tydligt ansvar för placerade barns skolgång men också ett brottsförebyggande uppdrag. Men förslaget till ny socialtjänstlag, SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst, saknar tydliga skrivningar om socialtjänstens ansvar för barnens skolgång. Socialtjänsten är central för att förebygga att barn och unga hamnar i kriminalitet. Att klara skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att ett barn inte ska hamna i en negativ utveckling.

2. Skolor ska alltid anmäla brott

Huvudregeln ska vara att brott i skolan ska anmälas. Skolan är den plats där många barn och unga utsätts för våld. Det är särskilt viktigt för unga i riskzonen att skolpersonal agerar tydligt på alla former av brottslighet. För att polis och socialtjänst ska få kännedom om att ett barn kan vara på väg in i en destruktiv utveckling måste huvudregeln vara att skolan alltid gör polisanmälan och orosanmälan vid brottslighet.

3. Inför 24-timmarsgaranti i socialtjänsten

En snabb reaktion från socialtjänsten är viktig. Därför behövs en 24-timmarsgaranti för barn och unga som har gripits för brott. Garantin innebär att socialtjänsten inom 24 timmar efter gripandet ska kalla föräldrarna till ett samtal, så att socialtjänsten om möjligt ska kunna få föräldrarna att medverka till insatser till stöd för den unge.

4. Ge socialtjänsten starkare redskap – mellantvång mot fler unga och vårdnadshavare

Socialtjänsten ska kunna sätta in obligatoriska åtgärder på ett helt annat sätt än i dag redan innan LVU kan komma i fråga. Möjligheter till detta så kallade mellantvång finns i begränsad omfattning, men kommer till användning alltför sällan. Socialtjänsten måste ha väsentligt utökade befogenheter att förelägga barn och unga och deras vårdnadshavare att delta i obligatoriska insatser. Det kan handla om att delta i behandlingsprogram eller ta stöd av särskilt kvalificerad kontaktperson, men också att exempelvis ålägga barnet/den unge att lämna drogtester även om hen inte vill.

5. LVU ska användas oftare för att skydda barn utsatta för kriminella miljöer

Omhändertagande enligt LVU är i många fall en nödvändig skyddsåtgärd för att bryta en utveckling där barn och unga är på väg in i kriminalitet eller utsätts för faror i en destruktiv hemmiljö. Det är oroväckande att det finns tecken på att barn i brottsutsatta områden omhändertas mer sällan än barn i andra områden vid motsvarande risksituation. LVU ska användas för att skydda barn, och vi tar avstånd från tanken att lagen ska användas för att sända signaler till vuxna. För oss liberaler är omhändertaganden enligt LVU något som måste komma i fråga i påtagligt högre omfattning för att skydda utsatta barn som lever i kriminella miljöer. Lagstiftningen ger utrymme för att den unge får bo i hemmet med vårdplan enligt LVU. Det bör enligt vår mening inte tillämpas annat än restriktivt vid utslussning från institution, och då som en tidsbegränsad åtgärd för att säkerställa att insatserna i hemmiljön är tillräckliga för att ge den unge det skydd han eller hon behöver.

6. Gör orosanmälningar när vårdnadshavare anhålls för våldsbrott

När den som är vårdnadshavare anhålls eller häktas för grova våldsbrott bör det rutinmässigt göras orosanmälan även om det grova våldsbrott personen misstänks för inte har begåtts i den egna bostaden eller mot en familjemedlem. Det kan krävas antingen förbättrad information, nya myndighetsrutiner eller ett förtydligande av lagstiftningen.

RÄTTSVÄSENDETS ARBETE MOT BARN- OCH UNGDOMSKRIMINALITET

7. Lätta upp sekretessen mellan polis och socialtjänst i ungdomsärenden

Möjligheterna till informationsutbyte mellan polis och socialtjänst bör vidgas betydligt, särskilt för att möjliggöra samordnade insatser för unga som riskerar att utveckla eller redan har utvecklat ett destruktivt beteende. Huvudregeln bör vara att polis och socialtjänst ska kunna dela uppgifter med varandra i ungdomsärenden om det bedöms viktigt för den unge. Även i uppföljningen av insatser ska det finnas möjlighet för socialtjänsten att utbyta information med polisen.

8. Släpp inte ut unga gripna direkt

En ung person som begår ett förnedringsrån eller andra grova våldsbrott ska aldrig kunna släppas direkt för att kunna hota sina offer. Vi menar att en bred översyn måste ske av lagstiftningen så att polisen i fler fall än i dag kan hålla kvar den unge på stationen i väntan på socialtjänst eller vårdnadshavare om omständigheterna gör detta nödvändigt, liksom att åklagare ska ha ökade möjligheter att i särskilt allvarliga fall anhålla ungdomar. Även tidsgränserna för kvarhållande behöver ses över med inriktningen att det vid allvarligare brott ska finnas en presumtion för att socialtjänsten ska ges bättre möjligheter att pröva frågan om omedelbart omhändertagande utan att den unge släpps.

9. Inför ungdomsdomstolar

Det är viktigt att reaktionen på ett brott som begås av en ung person är tydlig och snabb. Det behöver också finnas barn- och ungdomskompetens i varje rättsprocess där en ung person är inblandad.

För att säkerställa detta bör det finnas särskilda ungdomsdomstolar som ska döma i mål där barn och unga under 18 år är åtalade för brott. Även andra mål som kräver särskild barn- och ungdomskompetens, till exempel vårdnadsärenden och andra familjerättsliga mål där barn är inblandade, bör handläggas där. Vi utesluter inte att även förvaltningsrättsliga mål som LVU-ärenden skulle kunna prövas vid en sådan domstol.

Ungdomsdomstolar behöver inte vara särskilda domstolar utan kan utgöra särskilda avdelningar vid större tingsrätter. Särskilda krav bör ställas på att domstolarna ska ha en jourfunktion.

10. Slopa ungdomsrabatten för myndiga som begår grova brott

Den som är myndig ska ta ansvar för sina gärningar. Därför är det fel att unga vuxna i åldern 18–20 år kan begå grova brott och ändå få lägre straff på grund av sin ålder. Vi vill inte att den unges ålder ska beaktas vid straffmätningen om en myndig person har begått ett brott där minimistraftet är minst ett års fängelse. I ett nästa steg vill vi reformera reglerna ytterligare så att ungdomsrabatten även tas bort för den som återfaller i brott med lägre straffvärde. Det ska inte heller krävas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i den åldersgruppen till fängelse, och samma straff ska kunna dömas ut som för andra myndiga lagöverträdare. Den som är myndig ska alltså t.ex. kunna dömas till fängelse på livstid för mord.

11. Kriminalvården ska ansvara för unga som begår allvarlig brottslighet

Liberalerna anser att det i ökad utsträckning ska vara Kriminalvården, snarare än socialtjänsten, som ansvarar för rehabiliteringen av unga gängkriminella med särskilt svår problematik och av de unga som har begått grova brott. Dessa insatser ska ske på särskilda avdelningar och enheter, skilda från Kriminalvårdens verksamheter för vuxna.

12. Stärk kvalitet och säkerhet på ungdomshem

Systemet för Statens institutionsstyrelse, SiS, bör reformeras. Unga som begått brott och unga med ett självdestruktivt beteende ska inte blandas utan alla måste ges vård och behandlingar av god kvalitet utifrån individuella förutsättningar. Vidare måste säkerheten vid SiS-hemmen förbättras, till exempel genom att det ska bli möjligt att besluta om generellt mobilförbud för alla ungdomar som vistas på en avdelning. Formerna för permission behöver alltid vara anpassade till en hotbilda-bedömning och möjligheterna till bevakad permission bör öka.

Bekämpa gängbrottsligheten

EFFEKTIVARE VERKTYG

13. Fler poliser med bättre villkor

Polisen måste både bli fler och få skarpere verktyg i kampen mot brotten. För att möjliggöra detta behövs också rejält förbättrade arbetsvillkor som därmed gör polisyrket attraktivare för de allra bästa krafterna. Detta handlar bland annat om väsentligt förbättrade löner. Därtill behövs också åtgärder för förbättrade karriärvägar, stärkt fokus på den yttre och den utredande verksamheten och minskad internbyråkrati. Genom januariavtalet har Liberalerna kommit överens med Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet om en kraftig förstärkning av polisväsendet. Fram till utgången av 2024 ska antalet polisanställda öka med 10 000. Liberalernas uppfattning är att huvuddelen av personalökningen ska åstadkommas i form av fler poliser i tjänst. För Liberalerna är det också centralt att ökningen får genomslag i hela Sverige – både på landsbygden och i storstädernas utsatta miljöer.

14. Ta kriminellas tillgångar

Det måste bli lättare för rättsväsendet att ta tillgångar från gängkriminella. I andra rättsstater som Irland och Norge har rättsväsendet betydligt större möjligheter till detta, vilket vi bör lära av. Möjligheten bör stärkas till så kallat utvidgat förverkande, som innebär förverkande av vinster och andra utbyten från annan inte närmare preciserad brottslighet än den som personen döms för. Lagstiftningen bör reformeras så att utvidgat förverkande kan komma i fråga vid fler situationer än i dag. Inte minst är detta angeläget eftersom andra jämförbara länder har mer långtgående förverkandelagstiftning än Sverige. Vi vill också att myndigheter ska få mycket större möjlighet att samverka och dela information för att utmäta tillgångar, såsom kontanter eller dyra statusprylar, när en person är skyldig det allmänna pengar på grund av t.ex. skadestånd eller skatteskulder. Alla reformer ska ske med full respekt för grundläggande rättsstatliga principer.

15. Meddelanden mellan släktingar ska kunna användas som bevisning

Det måste vara tillåtet att använda meddelanden mellan familjemedlemmar i brottsutredningar, inte minst för att komma åt släktbaserad kriminalitet. Det behövs en anpassning av beslagsreglerna till dagens teknik. Sverige har fortfarande samma beslagsregler som innan internet och andra digitala kommunikationsmedel fanns, där bevismaterialet är själva meddelandet och inte det fysiska

föremålet. Idag utgör mobiltelefoner och datorer ofta de viktigaste pusselbitarna i brottsutredningar. Ett särskilt problem är förbudet mot beslag i det så kallade närståendefallet, som innebär att det är förbjudet att beslagta vissa meddelanden mellan närstående. Det behövs en modernare lagstiftning som avskaffar förbud mot beslag i närståendefall.

16. Reformera omedelbarhetsprincipen i domstol

Kriminella gäng sätter i system att utnyttja föråldrade principer i svensk rätt på ett sätt som belönar gängens tystnadskultur. Omedelbarhetsprincipen är en processrättslig princip som innebär att rättens dom endast får grundas på vad som förekommit vid huvudförhandlingen. Detta medför bl.a. att parterna normalt inte får spela eller läsa upp förhör som har hållits under förundersökningen. Denna ordning för med sig ett flertal problem, bland annat att det lönar sig att tiga. De flesta andra länder tillåter i varierande grad att förhör från förundersökningen läggs fram under huvudförhandlingen. Det bör Sverige också göra. Det måste i så fall ställas höga formkrav på dessa förhör av rättssäkerhetsskäl.

17. Tillåt fler provocativa metoder

Provokativa metoder bör i högre grad vara tillåtet när det gäller att komma åt grov brottslighet. I dag förekommer det att polis och åklagare drar sig för provocativa metoder för att t.ex. få fram bevisning eftersom det inte finns någon tydlig lagreglering av i vilka fall provokation är tillåtet och vilka typer av provokation som är lagliga. Därför behöver vi en tydligare reglering i lag – inte minst för att stärka rättssäkerheten.

18. Enklare att införa kamerabevakning

En stor del av trygghetsproblemen i offentliga miljöer finns i direkt anslutning till skolor, där kriminella gäng kan uppehålla sig eller droghandel förekomma, eller vid akutmottagningar och andra sjukvårdsinrättningar där personal utsätts för hot. Vi anser att det generella tillståndskravet för kameror för området direkt utanför skolor och sjukvårdsinrättningar bör tas bort. I samband med att kommunernas brottsförebyggande ansvar lagstadgas bör det också övervägas att kommuner och regioner ges samma generella befogenhet som polis att sätta upp kameror på allmän plats utan tillstånd, om trygghetsproblem på platsen gör detta befogat. En integritetsavvägning ska göras på samma sätt som i dag och tillsyn ske av verksamheten, som ska upphöra när otrygghetsproblemen på platsen upphört.

19. Hemliga tvångsmedel ska knytas till person inte nummer eller adress

De brottsbekämpande myndigheterna har i dag möjlighet att vid särskilt allvarlig brottslighet använda särskilda tvångsmedel, såsom hemlig rumsavlyssning (buggning), hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig dataavläsning. Hemliga tvångsmedel bör kunna komma till användning i större utsträckning än i dag i de fall det används för att komma åt grov organiserad brottslighet. Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation bör knytas till person och inte till ett visst telefonnummer eller en viss adress eller elektronisk

kommunikationsutrustning. Detta skulle minska tidsutdräkten för att få tillstånd till att t.ex. avlyssna samtal när den misstänkte med täta mellanrum byter mobil och skaffar nya anonyma kontantkort.

20. Inför vistelseförbud

För att minska de kriminella gängens möjlighet att använda sitt våldskapital som maktfaktor i ett bostadsområde bör det införas en ny form av påföljd, vistelseförbud, innebärande att den som döms förbjuds att vistas i ett visst geografiskt område under en viss period efter avtjänat fängelsestraff. Vistelseförbud ska komma i fråga för personer som begått grova brott med koppling till kriminell gängverksamhet i området i fråga. På så vis blir det svårare för gängkriminella att snabbt återta sin roll som lokala maktfaktorer.

21. Ge polisen bättre redskap att agera mot aggressiva folksamlingar

Polisen behöver bättre juridiska förutsättningar att kunna agera om gäng med kriminell koppling aktivt försvårar dess arbete genom att exempelvis omringa enskilda poliser, håna och hota dem och vägra bryta upp inringningen trots order. Att bryta en sådan situation är i stunden en operativ uppgift där det är polisen själv som bör avgöra vilka åtgärder som är lämpliga. Däremot är det en politisk uppgift att se till att det inte finns en juridisk gråzon som gör att gängens agerande kan förbli straffritt. Detta är särskilt viktigt för att de kriminellt belastade gängens maktposition i brottsutsatta stadsdelar ska kunna utmanas och brytas av polisen.

Vi anser att det behöver ske en översyn av bestämmelsen om ohörsamhet mot ordningsmakten så att den blir lättare att tillämpa på t.ex. gäng som vägrar följa polisens uppmaning att skingra sig. Lagrummet i fråga har varit oförändrat sedan mycket lång tid och tillkom i en annan tid med andra sociala utmaningar. En modernisering bör ske för att möjliggöra effektivare lagföring i fler situationer.

22. Försvara rörelsefriheten – inga vägspärrar på våra gator

När den gängrelaterade brottsligheten växer i makthunger börjar den göra anspråk på att ta kontrollen över hela territorier. Det är fallet i några av landets mest utsatta stadsdelar, där lokala kriminella nätverk börjat betrakta bostadsområdena som sina maktzoner där utomstående ska hållas borta. Under 2020 har upprörande incidenter inträffat när kriminella gängmedlemmar har upprättat formliga vägspärrar där de kontrollerat identiteten på inpasserande och frågat efter deras ärende till stadsdelen.

Svensk lagstiftning är illa rustad för att komma åt denna form av kriminell maktutövning. Samtidigt är den ett angrepp inte bara på enskildas integritet utan också på centrala fri- och rättigheter såsom rörelsefrihet. I dag är det dock tveksamt om det alls går att komma åt vägspärrarna straffrättsligt, och om så sker skulle straffen sannolikt bli måttliga. Detta är en orimlig situation. Till att börja med behövs en kartläggning av omfattningen av denna slags kriminell maktutövning. Vidare bör en översyn göras av lagstiftningen som åstadkommer en tydlig kriminalisering med kännbara påföljder för den som i kriminella syften upprättar egna vägspärrar eller på annat sätt blockerar allmänhetens rörelsefrihet.

23. Fler kontaktförbud för den som är åtalad för brott

Att målsägande eller vittnen hotas till tystnad är ett växande problem. Det förekommer också i alla åldrar, från grovt kriminella vuxna till unga lagöverträdare som skrämmer och hotar sina jämnåriga till att ta tillbaka sina berättelser och avstå från att vittna. För att stärka målsägandens och vittnens trygghet anser Liberalerna att fler kontaktförbud mot misstänkta i brottmål behöver utfärdas. Kontaktförbud ska där så krävs även kunna meddelas personer i den brottsmisstänktes närhet, vilket till exempel kan handla om gängmedlemmar. Lagstiftningen om kontaktförbud utreds just nu inom ramen för januarisamarbetet och Liberalerna kommer att driva på för att skärpta regler snabbt kommer på plats.

24. Vittnen och brottsoffer ska slippa hotas av förövare i samband med rättegångar

Domstolarna behöver anpassa sina lokaler så att vittnen och målsägande aldrig ska behöva möta den åtalade eller dennes medföljande gäng utanför rättssalen. Det behövs också bättre möjligheter till fler förhör via länk för den som känner sig hotad.

25. Bekämpa utnyttjandet av välfärdssystemen

Kriminaliteten handlar inte bara om narkotikaförsäljning och utpressning utan också om ett långvarigt och systematiskt utnyttjande av välfärdssystemet. Det kan röra sig om allt från fejkande anställningar med lönebidrag, till att någon låtsas vara långtidssjuk för att göra assistansbedrägerier, eller handel med svarta lägenhetskontrakt. Med andra ord så möjliggör skattemedel att kriminella organisationer kan bygga upp parallella samhällen. Om deras makt ska brytas måste vi strypa deras möjligheter att lura till sig skattemedel.

För att bättre motverka fuskets inom välfärdssystemen bör alla utbetalningar från det offentliga till enskilda göras via ett och samma transaktionskonto, oavsett vilken instans som fattat beslutet. En statlig utredning har nyligen föreslagit detta för utbetalningar från statliga myndigheter, men det är viktigt att även utbetalningar från kommuner och regioner också ingår i systemet. Genom ett samlat transaktionskonto blir det mycket lättare att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

EFFEKTIVARE OCH SKÄRPTA STRAFF

26. Skärp straffen för livsstilskriminella

Det behövs skärpta straff för alla slags brott som är kopplade till kriminella uppgörelser och kriminella nätverk. Förutom brottens allvar i sig är denna typ av brottslighet en mycket viktig faktor bakom de problem med bristande trygghet som finns i de mest utsatta stadsdelarna. Det är också viktigt att det finns en tydlig progressivitet i straffvärdesmätning vid återfall i brott.

27. Avskaffa dagens mängdrabatt

Dagens så kallade mängdrabatt, för den som döms för flera brott, måste avskaffas och ersättas av ett nytt system för att beräkna påföljden. Dagens utformning av reglerna är inte försvarbar ur ett

brottsofferperspektiv. I dag utgår domstolen från straffet för det allvarligaste brottet och lägger sedan på reducerade straff för de andra brotten. Därefter görs en sammanvägning. Ett sätt att skärpa reglerna kan vara att summera straffvärdet för fler brott än det grävsta innan reducering sker för övriga straff.

28. Skärp straffen för rån

Minimistrafte för rån bör höjas till 18 månaders fängelse, mot bakgrund av de kraftigt ökande rånen mot barn. Inte sällan kombineras dessa rån mot unga med hot om våld eller hot om repressalier om offret berättar vad som hänt. Det har också begåtts ett antal rån med inslag av tydlig förnedring som ytterligare spär på det lidande och det trauma som rånet leder till. Minimistrafte för rån är ett års fängelse. Med tanke på brottslighetens förändrade karaktär bör det höjas till samma straff som gäller för grov misshandel, det vill säga ett år och sex månaders fängelse.

29. Övergripp i rättssak ska ha strängare straffskala

Straffskalan för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling behöver höjas kraftigt. Att ljuga inför rätta **eller** hota vittnen eller målsägande är ett angrepp inte bara på de enskilda människorna utan också mot rättsstaten. Straffskalan måste vara därefter. Ett stort problem för många unga brottsoffer är att den misstänkta gärningspersonen, som ofta har stort våldskapital, genom hot och våld kan tysta brottsutsatta och vittnen i väntan på rättegång.

30. Höj minimistrafte för grovt våld mot tjänsteman

Personer i samhällsviktiga yrken måste skyddas från grovt våld. Förekomsten av hot och våld mot blåljuspersonal är oroväckande och leder till skador och obehag för de drabbade. Räddningstjänst och ambulans måste ibland avvakta med att köra in i ett område tills polisen har gett klartecken att köra vidare. I vissa fall har polisen fått vända om och invänta förstärkning på grund av angrepp. Räddningstjänst har av samma skäl fått avbryta pågående insatser och lämna platsen. Det är orimligt att det är lägre straffvärde för grovt våld mot tjänsteman än grov misshandel. Minimistrafte för grovt våld mot tjänsteman bör höjas till 18 månader.

31. Vandelsprövning vid anmälan om medborgarskap

Liberalerna anser att en vandelsprövning behöver ske även avseende personer under 21 år som önskar erhålla svenskt medborgarskap genom anmälan. Enligt nuvarande lagstiftning kan personer under 21 år erhålla svenskt medborgarskap genom anmälan, om de har bott i Sverige tillräckligt lång tid. Skillnaden mot personer som har fyllt 21 år, som måste ansöka om medborgarskap, är att det vid anmälan inte görs någon så kallad vandelsprövning om att personen haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt. Detta innebär att det förekommer att unga personer erhåller svenskt medborgarskap trots att de gjort sig skyldiga till grov brottslighet, såsom exempelvis grova våldtäkter.

32. Kriminalisera rymning

I Sverige avviker varje år ett antal fängelsedömda personer från anstalt. I dag är det inget brott att rymma från en kriminalvårdsanstalt, vid transport eller under en permission. De sanktioner som i dag står till buds när någon rymmer är begränsade, och innefattar till exempel att tidpunkten för villkorlig frigivning senareläggs. Konsekvenserna för den enskilde blir därför små, särskilt när den som rymmer redan har avtjänat större delen av sin strafftid.

I andra situationer där enskilda angriper själva kärnan i rättskipningen eller trotsar ordningsmakten är principen att det bör betraktas som allvarligt. Bland annat därför är mened och övergrepp i rättssak så kallade artbrott. Samma principiella synsätt bör gälla om någon väljer att rymma från anstalt eller avvika från en permission. Därför bör rymning kriminaliseras som ett eget brott.

33. Reformera vapenlagstiftningen

Vapenlagen, lagen om explosiva varor och lagen om krigsmateriel bör reformeras. Det bör införas en särskild vapenstrafflag som enbart omfattar sådana vapen eller explosiva varor som är avsedda att användas vid brott mot människors liv eller hälsa eller egendom. Enligt denna nya lag ska all befattning med vapen och explosiva varor vara kriminaliserad, såsom innehav, förvaring, förvärv eller annat anskaffande, överlåtelse, tillverkning och transport.

34. Fängelse för kriminella som bryter mot knivlagen

I dag finns böter i straffskalan för brott mot knivlagen, även om det handlar om upprepat brott och även om personen har kriminella kopplingar. Då blir böter inte ett straff utan en användaravgift. Knivlagen måste förhindra att kriminella sätter i system att ta böter för brott mot knivlagen medan man fortsätter sin verksamhet. Minimistraffet behöver höjas. Böter bör inte vara aktuellt i situationer där personer med kriminella kopplingar påträffas med kniv på offentlig plats. Självfallet ska inte en straffskärpning påverka de hantverkare och andra som använder knivar i sitt arbete, utan endast där det kan befaras att kniven kan komma till brottslig användning.